

MKBcentrum

MKB-tillämpningen i Sverige

Antalet MKB för verksamheter och åtgärder 2005 och 2006

Ulf Lindblom och Johan Rodéhn

Rapporter Institutionen för stad och land · nr 1/2008

Landsbygds**utveckling**

Landskaps**arkitektur**

Miljö**kommunikation**

MKBcentrum

Rapporter Institutionen för stad och land · nr 1/2008
MKB-centrum

Rapporten ges ut vid institutionen för stad och land SLU - Sveriges lantbruksuniversitet. I serien utges rapporter från avdelningarna för landsbygdsutveckling, landskapsarkitektur, miljökommunikation och MKB-centrum SLU, som alla är en del av institutionen.

Rapporten om MKB-tillämpningen i Sverige har tagits fram på initiativ av MKB-centrum SLU. Författare är Ulf Lindblom och Johan Rodéhn, båda utredare på MKB-centrum.

Ansvarig utgivare: Rolf Johansson
ISSN: 1654-0565
ISBN: 978-91-85735-07-5
© 2008 Ulf Lindblom & Johan Rodéhn, Uppsala
Tryck: SLU Service/Repro, Uppsala 2008

Institutionen för stad och land SLU
Postadress: Box 7012, 750 07 Uppsala
Besöksadress: Ulls väg 28 A-B
Telefon: 018-67 10 00
Fax: 018-67 35 12
E-post: sol@slu.se
www.sol.slu.se

MKB-centrum SLU
Telefon: 018-67 25 30
Fax: 018-67 35 12
E-post: mkb@slu.se
<http://mkb.slu.se>

I serien Rapporter Institutionen för stad och land har tidigare publicerats:

- 7/2007 Norrman, S. & Lagerström, T. (2008), Landskapsarkitektur, *Grönsö park och trädgårdar - historik och vårdprogram 2007*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-06-8
- 6/2008 Emanuelsson, M., Johansson, E. & Ekman, A-K. (2008), Landsbygdsutveckling, *Peripheral Communities. Crisis, Continuity and Long-term Survival*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-05-1
Nr 11 i serien *Skrifter från forskningsprojektet Flexibilitet som tradition, Ängersjöprojektet*, ISSN: 1650-9102
- 5/2007 Lerman, P. & Hedlund, A. (2007), MKB-centrum SLU, *Miljöbedömning och andra konsekvensanalyser i vattenplanering*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 4/2007 MKB-centrum SLU. (2007), MKB-centrum SLU, *Biologisk mångfald i miljökonsekvensbeskrivningar och strategiska miljöbedömningar. Bakgrundsdokument till konventionen om biologisk mångfald, beslut VIII/28: Frivilliga riktlinjer om konsekvensbedömning innefattande biologisk mångfald*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-03-7
- 3/2007 Wärnbäck, A. (2007), MKB-centrum SLU, *Cumulative Effects in Swedish Impact Assessment Practice*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-02-0
- 2/2007 Myhr, U. (2007), Landskapsarkitektur, *Miljövärdering av utemiljöer. Metodbeskrivning för EcoEffect Ute*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-01-3
- 1/2007 Helmfrid, H. (2007), Landsbygdsutveckling, *Natursyn. Tre svar på vad natur är*, ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-00-6

FÖRORD

Tillämpningen i Sverige av miljökonsekvensbeskrivningar, MKB, av verksamheter och åtgärder är i ett internationellt perspektiv omfattande. Sedan snart 20 år görs det årligen ett stort antal projekt-MKB inom olika sektorer och för skilda typer av verksamheter och åtgärder. Eftersom statistik eller andra tillförlitliga uppgifter om MKB-tillämpningen i Sverige har saknats har MKB-centrum genomfört en kartläggning av antalet projekt-MKB. Kartläggningen avser 2005 och 2006.

Uppgifterna kan ligga till grund för fördjupade studier, exempelvis om miljökonsekvensbeskrivningarnas verkningsfullhet och effektivitet eller användas vid prioriteringar av myndigheternas arbete med vägledning av MKB.

Uppsala i mars 2008

Innehåll

SAMMANFATTNING	7
1 MKB I SVERIGE	9
1.1 Bakgrund	9
1.1.1 Införande av MKB i Sverige.....	9
1.1.2 Tillämpningen av MKB i Sverige och andra länder	9
1.2 Regler om MKB	11
1.2.1 Omfattande krav på MKB.....	11
1.2.2 Projekt-MKB för planläggning.....	11
1.3 Verksamheter som omfattas av MKB	12
1.3.1 MKB för tillståndspliktiga verksamheter.....	12
1.3.2 MKB för anmälningspliktiga verksamheter.....	14
1.3.3 MKB i samrådsärenden	14
2 SYFTE, METOD OCH GENOMFÖRANDE	15
2.1 Syfte och avgränsning.....	15
2.2 Avgränsning.....	15
2.3 Metod och genomförande	15
3 RESULTAT	17
3.1 Antalet MKB för olika verksamheter	17
3.1.1 Åtgärder i naturområden m.m.....	18
3.1.2 Miljöfarlig verksamhet	18
3.1.3 Vattenverksamhet	19
3.1.4 Vägar	20
3.1.5 Järnvägar.....	20
3.1.6 Kraftledningar.....	21
3.1.7 Bebyggelseprojekt m.m.	21
3.1.8 Övriga verksamheter.....	22
3.2 Antalet MKB efter beslutsmyndighet	23
3.2.1 Regionala variationer.....	24
4 OSÄKERHETER OCH FELKÄLLOR	27
5 BEHOV AV FORTSATTA STUDIER	29
Litteratur och referenser	

Sammanfattning

MKB-centrum SLU har genomfört en kartläggning av det antal miljökonsekvensbeskrivningar, MKB, som upprättas årligen i Sverige. Syftet med kartläggningen är att sammanställa uppgifter om antalet MKB för olika typer av verksamheter. Uppgifterna är värdefulla som underlag för utvecklingsarbete, för prioriteringar i vägledningsarbetet samt för studier av verkningsfullhet i MKB. Uppgifterna torde även vara värdefull kunskap för lagstiftaren och för centrala myndigheter med ansvar för MKB. Kartläggningen av antalet MKB har avgränsats till att gälla projekt-MKB, dvs miljökonsekvensbeskrivningar för verksamheter och åtgärder i enlighet med miljöbalken 6 kap.

Enligt kartläggningen upprättades omkring 1 600 MKB för verksamheter och åtgärder för de år som kartläggningen avsåg, dvs. 2005 och 2006. Antalet MKB fördelade sig någorlunda lika mellan åren. Antalet MKB i kartläggningen var något färre än i de uppskattningar som tidigare förekommit i litteratur och rapporter (2 000-4 000). Flest antal MKB för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken 9 kap samt för vattenverksamhet enligt miljöbalken 11 kap.

Tabellen visar antalet MKB för olika typer av verksamheter och åtgärder. Uppgifterna bör tolkas med varsamhet eftersom siffrorna delvis bygger på uppskattningar.

Verksamhet	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
Åtgärder i naturområden m.m.	34	31
Miljöfarlig verksamhet	1 004	1 000
Vattenverksamhet	212	209
Vägar	119	112
Järnvägar	18	15
Kraftledningar	103	103
Bebyggelseprojekt m.m.	100	100
Övriga verksamheter	27	30
Summa	1 617	1 600

1 MKB i Sverige

1.1 Bakgrund

Miljökonsekvensbeskrivning¹, MKB, etablerades i USA omkring 1970. MKB har sedan dess spridits över världen. År 1985 meddelade Europeiska Gemenskaperna ett direktiv² om MKB för vissa typer av verksamheter och åtgärder. Direktivet har ändrats 1997 och 2003. EG-direktivet tillämpas i Europeiska Unionens medlemsländer, däribland Sverige, samt i de länder som är knutna till EU via frihandelsavtal.

Direktivet är ett så kallat minimidirektiv. Det reglerar alltså vad medlemsländerna minst måste leva upp till, men länderna kan också välja att gå längre än direktivet, till exempel när det gäller vilka verksamheter och åtgärder som kan omfattas av krav på miljökonsekvensbeskrivning. Detta är förklaringen till exempelvis varför det antal miljökonsekvensbeskrivningar som genomförs varierar kraftigt mellan de olika länderna. Sverige tillhör de länder där ett relativt stort antal MKB görs varje år. Se vidare tabell 1 och 2 nedan.

1.1.1 Införande av MKB i Sverige

I Sverige diskuterades MKB redan på 1970-talet. Det dröjde dock till 1987 innan miljökonsekvensbeskrivning infördes, då väglagen fick MKB-bestämmelser. År 1991 infördes ett brett krav på miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter och åtgärder. Kravet knöts till ett dussintal lagar, bland annat till miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen och minerallagen.

År 1991 var Sverige inte medlem av EU, och EG-direktivet 85/337 användes inte heller när de svenska MKB-reglerna utformades. Direktivet började emellertid att formellt gälla i Sverige 1994, genom det frihandelsavtal som Sverige träffade med unionen (och ett år senare blev Sverige också medlem i EU). Direktivet ledde till att plan- och bygglagen, PBL, fick bestämmelser om MKB för vissa detaljplaner, medan de flesta övriga anpassningar hänsköts till det pågående arbetet med miljöbalken. Det var alltså 1999 när miljöbalken trädde i kraft, som direktivets procedur-regler m.m. infördes i svensk rätt.

1.1.2 Tillämpningen av MKB i Sverige och andra länder

Trots att EU:s direktiv innehåller regler för vad som ska omfattas av MKB och hur MKB ska genomföras, innebär de nationella (och regionala) tillämpningarna stora variationer när det gäller omfattning, organisering, ansvar m.m. för miljökonsekvensbeskrivningar. Skillnaderna mellan länderna märks bland annat genom den stora variation i antalet MKB som görs.

¹ På engelska används begreppet Environmental Impact Assessment, EIA, för den typ av miljökonsekvensbeskrivning som behandlas i denna rapport.

² Direktiv 85/337/EEG om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

I Sverige är fallet, och har varit ända sedan införandet, att miljökonsekvensbeskrivning ska användas vid (i stort sett) all tillståndsprövning, oavsett verksamhetens eller åtgärdens faktiska miljöpåverkan³. Någon statistik över antalet MKB har inte förts, men uppskattningar från senare år har talat om 2 000-4 000 MKB årligen.

Tabell 1 Antal MKB i några av EU:s medlemsländer.⁴

Land	Ungefärligt antal MKB per år
Finland	25-30
Danmark	50-60
Nederländerna	70-80
Storbritannien	ca 600
Sverige	> 2000
Frankrike	> 7000

Tabell 2 Antalet MKB årligen efter 1999 i några av EU:s medlemsländer.⁵

Land	Antal MKB per år
Österrike	10-20
Finland	25
Nederländerna	70
Portugal	92
Danmark	100
Irland	178
Storbritannien	500
Tyskland	> 1000 ⁶
Grekland	1 600
Sverige	3 000-4 000
Frankrike	> 6 000-7 000

³ När detta skrivs, i mars 2008, pågår en översyn av regelverket kring MKB. Se vidare avsnitt 1.2.

⁴ Tabellen är hämtad från sid 12 i Hedlund, A och Kjellander, C. *MKB. Introduktion till miljökonsekvensbeskrivningar*. Studentlitteratur 2007. Författarna har hämtat uppgifterna från olika källor.

⁵ Tabellen är sammanställd från uppgifter på sid 55 i: *Hur har direktivet genomförts i medlemsstaterna?* Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet om tillämpningen av och effektiviteten hos direktivet om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (direktiv 85/337/EEG, ändrat genom direktiv 97/11/EG., den 23 juni 2003. I rapporten anges att uppgifterna bör tolkas med varsamhet. I vissa fall är siffrorna uppskattningar eller återger bara den nationella nivån men inte den regionala.

⁶ Före 1999 gjordes 1 000 MKB per år, efter 1999 bedöms antalet ha ökat.

1.2 Regler om MKB

Bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivning, MKB, för verksamheter och åtgärder (projekt-MKB) är samlade i miljöbalkens (1998:808) sjätte kapitel. Till miljöbalken hör en förordning om MKB för verksamheter och åtgärder och om miljöbedömningar av planer och program (1998:905). I sektorslagar som exempelvis väglagen (1971:948) och lagen om byggande av järnväg (1995:1649) finns hänvisningar till miljöbalken 6 kap och/eller kompletterande bestämmelser om MKB, detsamma gäller plan- och bygglagen, PBL (1987:10).

1.2.1 Omfattande krav på MKB

De svenska reglerna om MKB för verksam innebär att MKB krävs för nästan all tillståndsprövning och motsvarande av verksamheter och åtgärder utan att en föregående behovsbedömning görs. Detta leder till att ett betydande antal MKB görs årligen i Sverige. I Sverige har man valt att istället för att bedöma behovet av MKB reglera omfattningen av den MKB som krävs. Om verksamheten befaras medföra betydande miljöpåverkan, BMP, ställs större krav på samråd under processens gång och på innehållet i det MKB-dokument som ska upprättas.

Som en följd av regeringens proposition 2004/05:129 *En effektivare miljöprövning* har en del förändringar i regelverket genomförts som påverkar tillämpningen av MKB. Bland annat infördes en möjlighet till ändringstillstånd för mindre ändringar som inte innebär betydande miljöpåverkan (vilket innebär ett enklare förfarande för MKB) och antalet anläggningar som är provningspliktiga minskades (vilket minskar antalet MKB). Minskningen av antalet tillståndspliktiga verksamheter trädde i kraft den 1 januari 2008. Den 15 maj 2007 infördes anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt för vissa vattenverksamheter dock med fortsatt krav på MKB även i samband med anmälan.

Regelverket för MKB kommer att ses över ytterligare i den nu (mars 2008) pågående miljöprocessutredningen (M 2007:4) som har till uppgift att titta på provnings- och instansordningen samt på samordningen mellan miljöbalken och plan- och bygglagen. I ett tilläggsdirektiv⁷ den 20 december 2007 gav regeringen i uppdrag till utredningen att bland annat tydliggöra för vilka verksamheter det ska krävas sådana miljökonsekvensbeskrivningarna som avses i EG-direktivet 85/337. Detta kan tänkbart medföra att verksamheter och åtgärder undantas från krav på MKB eller att krav på miljökonsekvensbeskrivningarnas omfattning ytterligare differentieras.

1.2.2 Projekt-MKB för planläggning

Det svenska MKB-systemet utvecklades i för att omfatta verksamheter och åtgärder (projekt), men inledningsvis inte med EG-direktivet 85/337 som grund. Detta har präglat MKB-tillämpningen i Sverige. Förutom att MKB görs även i de fall där inte betydande miljöpåverkan befaras, genomförs projekt-MKB i enlighet

⁷ Dir 2007:184, Tilläggsdirektiv till miljöprocessutredningen (M 2007:04).

med reglerna i miljöbalken 6 kap för väg- respektive järnvägsutredning trots att dessa skeden snarare har karaktären av planering eller planläggning.

Ett annat särfall där projekt-MKB används för planläggning gäller detaljplan enligt plan- och bygglagen. EG-direktivet 85/337 syftar till att projekt som kan medföra betydande miljöpåverkan ska tillståndsprövas och att MKB ska användas vid prövningen. I direktivet finns några typer av projekt utpekade för vilka man i Sverige inte hade krav på tillståndsprövning. Lösningen blev då istället att ställa upp motsvarande krav i samband med kommunernas detaljplanering. År 1994 infördes därför bestämmelser i plan- och bygglagen 5 kap 18 § om miljökonsekvensbeskrivningar för detaljplaner som avser vissa typer av verksamheter, nämligen:

- Industriändamål
- Köpcentrum, parkeringsanläggning eller annat projekt för sammanhållen bebyggelse
- Skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar
- Hamn för fritidsbåtar
- Hotellkomplex eller fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse
- Permanent campingplats
- Nöjespark
- Djurpark

För detaljplaner som avser dessa verksamheter ska en miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med miljöbalken 6 kap §, 7 § 1 och 2 st samt 8 § upprättas förutsatt att betydande miljöpåverkan befaras. På det sättet omfattas alltså vissa detaljplaner av krav på projekt-MKB.

För detaljplaner med betydande miljöpåverkan finns dessutom sedan 2004 krav på miljöbedömning i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken 6 kap 11-18, 22 §§. Dessa krav härrör från ett annat EG-direktiv, 2001/42.

1.3 Verksamheter som omfattas av MKB

1.3.1 MKB för tillståndspliktiga verksamheter

Av miljöbalken 6 kap 1 § framgår att det ska ingå en MKB i bland annat alla ansökningar enligt miljöbalken om tillstånd till miljöfarliga verksamheter (miljöbalken 9 kap), vattenverksamheter (miljöbalken 11 kap). En MKB ska också finnas vid regeringens tillåtlighetsprövning (miljöbalken 17 kap.) och vid ansökningar om tillstånd till verksamheter och åtgärder som påverkar miljön i Natura 2000-områden (miljöbalken 7 kap 28 a §). Förutom vid prövningar enligt miljöbalken ska MKB upprättas vid prövning enligt ett antal andra lagar. I flera av dessa lagar anges att bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken ska tillämpas. Se vidare tabell 3.

Tabell 3 Exempel på prövningslagar och på verksamheter och åtgärder för vilka MKB krävs⁸

Lagrum	Verksamheter och åtgärder
Miljöbalken (1998:808)	Verksamheter/åtgärder som påverkar naturmiljön (7 kap) Miljöfarlig verksamhet som ex. tillverkningsindustri, energianläggningar, avfallshantering, m.m. (9 kap) Vattenverksamhet som ex. byggande av broar och andra anläggningar, bortledning av yt - eller grundvatten, m.m. (11 kap) Vilthägn (12 kap) Motorvägar, motortrafikleder, järnvägar för fjärtrafik och allmänna farleder (17 kap).
Infrastruktur	
Väglagen (1971:948)	Allmänna vägar med vidhängande väganordningar
Lag om byggande av järnväg (1995:1649)	Järnvägar, spårvägar och vidhängande anläggningar
Luftfartslagen (1957:297)	Allmänna flygplatser
Farledslagen (1983:293)	Allmänna farleder och allmänna hamnar
Rörledningslagen (1978:160)	Ledningar för transport av råolja eller annan vätska eller gas som ska användas som bränsle
Naturgaslagen (2000:599)	Naturgasledningar, naturgaslager och förgasningsanläggningar
Ellagen (1997:857)	Kraftledningar för 130 kV eller högre spänning
Brytning av mineral m.m.	
Torvlagen (1985:620)	Torvbrytningsföretag
Lagen om kontinentalsockeln (1966:314)	Borring eller sprängningar vid utforskning av kontinentalsockeln eller utvidgning av dess naturtillgångar
Minerallagen (1991:45)	Utvinning och bearbetning av mineral
Lagen om Sveriges ekonomiska zon (1992:1140)	Utforskning, utvinning, eller annat utnyttjande av vissa naturtillgångar inom Sveriges ekonomiska zon. Uppförande och användning av konstgjorda öar, anläggningar och andra inrättningar.
Kärnenergi m.m.	
Kärntekniklagen (1984:3)	Uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning
Strålskyddslagen (1988:220)	Tillverkning, införsel, hantering, överlåtande m.m. av radioaktiva ämnen eller tekniska anordningar som kan eller är avsedda för, kan sända ut eller alstra joniserande strålning eller. Utförsel av radioaktivt ämne från Sverige
Fysisk planering	
Plan- och bygglagen (1987:10)	Planer som medger köpcentrum, motorbanor, fritidsläggningar m.m. vid betydande miljöpåverkan.

⁸ Tabellen är hämtad från sid 27 i Hedlund, A och Kjellander, C. MKB. Introduktion till miljökonsekvensbeskrivningar. Studentlitteratur 2007.

1.3.2 MKB för anmälningspliktiga verksamheter

För anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken 9 kap krävs normalt inte MKB. Den myndighet som handlägger ett anmälningsärende ska dock enligt 24a § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, göra en bedömning av om verksamheten kan medföra en betydande miljöpåverkan enligt kriterierna i bilaga 2 till förordningen. Verksamheten ska i så fall tillståndsprövas och tillståndsprövningen innebär krav på MKB. Även om verksamheten inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan kan en MKB krävas.

MKB för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet kan också krävas när tillsynsmyndigheten förelägger verksamhetsutövaren att söka tillstånd enligt 9 kap 6 § eller när verksamheten själv begär att få verksamheten tillståndsprövad (9 kap 6 § tredje stycket).

1.3.3 MKB i samrådsärenden

Åtgärder som på ett väsentligt sätt kan förändra naturmiljön och som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt andra bestämmelser i miljöbalken ska enligt miljöbalken 12 kap 6 § anmälas för samråd till länsstyrelsen (utom när det gäller skogsbruksåtgärder som ska anmälas till Skogsstyrelsen). En sådan anmälan kan medföra krav på MKB. Efter samrådet skall länsstyrelsen besluta om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Verksamheten ska i så fall tillståndsprövas och tillståndsprövningen innebär krav på MKB. Även om verksamheten inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan kan en MKB krävas.

Samråd behövs för exempelvis större schaktningar, master, vägar (anläggning, ändring, större underhållsåtgärder), husbehovstäckter, ledningar (upptagande av ledningsgator, jordkablar), golfbanor etc.

2 Syfte, metod och genomförande

2.1 Syfte och avgränsning

Syftet med studien är att kartlägga antalet miljökonsekvensbeskrivningar för för olika typer av verksamheter och åtgärder. Syftet är att på detta sätt få underlag för fortsatta utvärderingar av det svenska MKB-systemet och att få underlag för utvecklingsarbete. För lagstiftare och myndigheter kan uppgifterna förhoppningsvis ligga till grund för prioriteringar i vägledningsarbetet

2.2 Avgränsning

Kartläggningen har avgränsats till att gälla projekt-MKB i enlighet med miljöbalken 6 kap 1-10, 22 §§. Kartläggningen avser de MKB som har lämnats in till beslutsmyndigheterna under år 2005 och 2006. En längre kartläggningsperiod hade eventuellt kunnat fånga in skillnader i antalet MKB kopplat till konjunktursvängningar och större infrastruktursatsningar. En kartläggning som omfattat mer än två år bedöms dock skulle ha krävt en alltför stor arbetsinsats av de myndigheterna som bidragit med uppgifter.

Ambitionen var inledningsvis att kartlägga särskilja antalet ärenden där verksamheterna och åtgärderna bedömts kunna medföra betydande miljöpåverkan, BMP, eftersom detta har följder för processen, miljökonsekvensbedömningen, och för dokumentet, miljökonsekvensbeskrivningen. Momentet att ta fram uppgifter om BMP utslöts under kartläggningens gång eftersom det visade sig att arbetsinsatsen för beslutsmyndigheterna skulle bli för stor. Varje ärende skulle behöva granska för att få fram sådana uppgifter. Att få dessa uppgifter från myndigheternas diarium var heller inte möjligt.

2.3 Metod och genomförande

Det förekommer att det för en och samma verksamhet eller åtgärd finns krav på MKB enligt flera lagrum (multipla MKB). Exempelvis krävs för en tillståndspliktig vattenverksamhet som påverkar ett Natura 2000-område MKB både för tillståndsprövningen av vattenverksamheten och för hinderprövningen mot bestämmelserna om Natura 2000. I kartläggningen har varje sådan formell MKB har tagits med, oavsett i vilken utsträckning processerna samordnats eller om samma dokument används vid flera prövningar.

Samtliga lagrum som utlöser ett krav på MKB identifierades. Det bedömdes att en kartläggning efter lagrum skulle identifiera varje formell MKB oberoende av om olika MKB-krav inom ett projekt i praktiken lett till en gemensam MKB-process eller inte. Kartläggningen avsåg till beslutsmyndigheten *inlämnade ansökningar* (motsvarande) som medfört krav på MKB för respektive år. Att kartlägga antalet *inlämnade* MKB och inte avgjorda ärenden antog vi vara mer rättvisande för

ärendeflödet eftersom handläggningstiden för ett ärende som innehåller en MKB är olika lång.

En muntlig, och i de flesta fall skriftlig förfrågan/information gick ut till berörda beslutsmyndigheter med begäran om uppgifter om antalet MKB för aktuella lagrum under respektive år som lämnats in till beslutsmyndigheten för prövning.

Även om MKB normalt inte krävs för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet kan det finnas situationer där tillsynsmyndigheten kan ställa krav på MKB. För att kartlägga om detta förekommer gjordes ett stickprovsförfarande per telefon hos några kommuner (Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala, Linköping, Norrköping, Västerås och Umeå).

Att få fram uppgifter i kartläggningen har ibland varit arbetskrävande. För att få in uppgifter från länsstyrelserna har krävts att man internt samordnat uppgiftslämnandet alternativt att frågorna fått ställas till olika enheter inom länsstyrelsen. Att på ett enkelt sätt få fram uppgifter om MKB ur diariet visade sig inte vara möjligt eftersom det inte alltid framgår av ärendemeningarna om det finns en MKB i ärendet. För att få någorlunda korrekta uppgifter har därför krävts kontakt med handläggare eller ämnesansvarig med sakkunskap om ärendena.

Beslutsmyndigheterna har getts möjlighet att ta del av inlämnade uppgifter ytterligare en gång för att få tillfälle till att komplettera och kontrollera uppgifterna.

3 Resultat

I detta kapitel redovisas resultatet av kartläggningen, dels med utgångspunkt från typ av verksamhet, dels utifrån de olika beslutsmyndigheterna.

3.1 Antalet MKB för olika verksamheter

Sammantaget pekar resultatet på att omkring 1 600 miljökonsekvensbeskrivningar för verksamheter och åtgärder upprättats för vart och ett av de två år, 2005 och 2006, som kartläggningen omfattar. Se vidare tabell 5 nedan. Man kan konstatera att det totala antalet MKB fördelade någorlunda sig lika mellan de år kartläggningen avser.

Omkring 1 000 av 1 600 miljökonsekvensbeskrivningar avser miljöfarlig verksamhet i enlighet med miljöbalken 9 kap. Vattenverksamheter utgör den enskilt näst största posten, drygt 200 av 1 600 MKB avser sådan verksamhet. Ungefär lika många MKB görs årligen för infrastruktur i form av vägar, järnvägar och kraftledningar. Se vidare tabell 4 nedan.

Det ska påpekas att resultatet ska användas med viss försiktighet eftersom antalet MKB delvis har uppskattats av de myndigheter som levererat underlag till kartläggningen eller av författarna till denna rapport.

Tabell 4 Antalet MKB för olika typer av verksamheter och åtgärder. Uppgifterna bör tolkas med varsamhet eftersom siffrorna delvis bygger på uppskattningar.

Verksamhet	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
Åtgärder i naturområden m.m.	34 ⁹	31 ⁹
Miljöfarlig verksamhet	1 004	1 000
Vattenverksamhet	212	209
Vägar	119	112
Järnvägar	18	15
Kraftledningar	103	103
Bebyggelseprojekt m.m.	100 ¹⁰	100 ¹⁰
Övriga verksamheter	27 ¹¹	30 ¹¹
Summa	1 617	1 600

⁹ MKB i samband med dispens från strandskydd har inte kartlagts. Antalet MKB bedöms dock uppgå till ett fåtal. Se vidare avsnitt 3.1.1.

¹⁰ Avser projekt-MKB för detaljplan. Siffran är uppskattad, se vidare avsnitt 3.1.7.

¹¹ Siffran inkluderar MKB i samband med prövningar enl miljöbalken 17 kap som regeringen förbehållit sig. Dessa prövningar avser sannolikt verksamheter och åtgärder som hör till någon av de övriga kategorierna som redovisas i tabellen.

3.1.1 Åtgärder i naturområden m.m.

För beslut om dispens från bestämmelser som rör natur- och kulturresevat, strandskydd m.m. kan MKB från fall till fall krävas. Detta gäller också vid anmälan av åtgärder som väsentligt kan förändra naturmiljön (miljöbalken 12 kap 6 §) och uppförande av vilthägn. För hinderprövning av verksamheten mot bestämmelser om så kallade Natura 2000-områden krävs MKB. De verksamheter och åtgärder som i anslutning till miljöbalken 7 kap och 12 kap blir föremål för MKB kan vara av vitt skilda slag. Verksamheterna/åtgärderna kan också omfattas av tillståndsplikt enligt andra lagrum, och i samband med detta också omfattas av krav på MKB.

Tabell 5 Antalet MKB i samband med dispensprövningar, anmälningar o.d. av åtgärder som påverkar naturområden m.m.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
<i>Miljöbalken 7 kap</i>		
7 kap 7 § (naturreservat)	2	-
7 kap 9 § (kulturresevat)	-	-
7 kap 10 § (naturminnen)	-	-
7 kap 11 § (biotopskydd)	-	-
7 kap 18 § (strandskydd)	¹²	¹²
7 kap 20 § (miljöskyddsområde)	-	-
7 kap 22 § (vattenskyddsområde)	-	-
7 kap 28a § (Natura 2000)	25 ¹³	23 ¹³
<i>Miljöbalken 12 kap</i>		
Anmälan 12 kap 6 §	2	7
Vilthägn 12 kap 11 §	5	1
Summa	34	31

3.1.2 Miljöfarlig verksamhet

Kartläggningen visar att flest antal MKB 2005 och 2006 gjordes i samband med ansökningar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet i enlighet miljöbalken 9 kap. Prövningsplikten omfattar ett stort antal verksamheter, för de aktuella åren omkring

¹² I de allra flesta områden har prövningen av dispenser från strandskyddet har delegerats från länsstyrelserna till kommunerna. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket 2002 lämnas mellan 3 000 och 4 000 dispenser årligen. I vilken utsträckning kommunerna kräver MKB har inte kartlagts. Bedömningen är dock att endast fåtal MKB görs i anslutning till strandskyddsdispenser.

¹³ Kartläggningen visar på en stor variation av antalet Natura 2000-MKB mellan de olika länen. Emellertid är det tänkbart att detta beror hur ärendena har registrerats. Eftersom en MKB kan krävas för både en verksamhet (exempelvis ett vattenärende som prövas av miljödomstolen) och för själva hinderprövningen av Natura 2000 kan det finnas en risk för att miljökonsekvensbeskrivningen för Natura 2000-området inte registrerats separat. Antalet MKB för Natura 2000-ärenden kan därför vara fler än de som identifierats i kartläggningen.

6 000 verksamheter. Kartläggningen ger inga uppgifter om MKB avser nya verksamheter eller upprättas vid omprövning av befintlig verksamhet. Om- och delprovningar av befintliga miljöfarliga verksamheter är dock sannolikt orsaken till ett stort antal av ca 1 000 MKB som upprättats. Genom en ändring av förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) den 1 januari 2008 kommer antalet tillståndspliktiga verksamheter (och därigenom antalet MKB) att minska. Undersökningen hos några större kommuner av om MKB inlämnats eller krävts för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet visade inte på några fall där så skett. Enligt kommunerna förekommer det visserligen att MKB görs i anmälningsärenden (exempelvis i avfallsärenden), men då inte MKB i formell mening enligt reglerna i miljöbalken 6 kap.

Tabell 6 Antalet MKB för miljöfarlig verksamhet.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
<i>Miljöbalken 9 kap</i>		
Verksamheter och åtgärder som tillståndsprövas vid miljöprövningsdelegationen	926	920
Verksamheter och åtgärder som tillståndsprövas i miljödomstolen	78	80
Verksamheter och åtgärder som omfattas av anmälningsplikt	-	-
Summa	1 004	1 000

3.1.3 Vattenverksamhet

Antalet MKB för vattenverksamheter är relativt stort, drygt 200 för vardera 2005 och 2006. Prövningsplikt, och därmed krav på MKB, kan aktualiseras för vattenverksamheter av förhållandevis liten omfattning. Den 15 maj 2007 infördes genom förordning (1998:1388) anmälningsplikt för vissa utpekade vattenverksamheter. För dessa anmälningspliktiga verksamheter gäller dock krav¹⁴ på MKB i enlighet med miljöbalken 6 kap (till skillnad från anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet där MKB kan krävas från fall till fall).

Tabell 7 Antalet MKB för vattenverksamhet.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
<i>Miljöbalken 11 kap</i>		
Verksamheter och åtgärder som tillståndsprövas	212	209
Summa	212	209

¹⁴ Enligt uppgift förekommer en tolkning av de nya bestämmelserna hos länsstyrelserna så att behovet av MKB kan bedömas från fall till fall. En sådan tolkning och tillämpning leder i så fall till att antalet MKB inom vattenverksamhet kommer att minska.

3.1.4 Vägar

Ett betydande antal MKB görs för vägprojekt, dvs i anslutning till vägutredningar och arbetsplaner enligt väglagen (1971:948) och, för motorvägar o d, i anslutning till regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken 17 kap. Vägprojekt kan också ge upphov till verksamheter och åtgärder som är prövnings- eller anmälningspliktiga enligt andra lagrum, exempelvis vattenverksamheter som uppstår vid passage av vattendrag. MKB för sådana delverksamheter redovisas i andra avsnitt i detta kapitel.

Tabell 8 Antalet MKB för vägprojekt.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
<i>Väglagen</i>		
Vägutredningar	10	8
Arbetsplaner	103	100
<i>Miljöbalken 17 kap</i>		
Tillåtlighetsprövning	6	4
Summa	119	112

3.1.5 Järnvägar

Bestämmelserna om MKB för järnvägsprojekt liknar de bestämmelser som gäller för vägar. MKB för järnvägar görs därför för järnvägsutredningar och järnvägsplan enligt lagen om byggande av järnväg (1995:1648) samt i anslutning till regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken 17 kap. Järnvägsprojekt kan också ge upphov till verksamheter och åtgärder som är prövnings- eller anmälningspliktiga enligt andra lagrum, exempelvis vattenverksamheter som uppstår vid passage av vattendrag eller vid byggande av tunnlar. MKB för sådana delverksamheter redovisas i andra avsnitt i detta kapitel.

Tabell 9 Antalet MKB för järnvägsprojekt.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
<i>Lag om byggande av järnväg</i>		
Järnvägsutredningar	2 ¹⁵	4 ¹⁵
Järnvägsplaner	14	7
<i>Miljöbalken 17 kap</i>		
Tillåtlighetsprövning	2	4
Summa	18	15

¹⁵ Några uppgifter på antalet järnvägsutredningar har inte gått att få fram. Istället har antagandet gjorts att antalet sådana utredningar (med tillhörande MKB) är lika stort som antalet tillåtlighetsprövningar hos regeringen – prövningar som grundas på just järnvägsutredning.

3.1.6 Kraftledningar

Miljökonsekvensbeskrivning krävs vid koncessionsprövningar för kraftledningar, i normalfallet gäller detta för kraftledningar med en spänning av 130 kV och högre. Koncessionen kan avse ny eller befintlig kraftledning. För de aktuella åren avsåg omkring 60 procent av ansökningarna en förlängning av koncession.

Tabell 10 Antalet MKB för kraftledningar.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
<i>Ellagen</i>		
Nätkoncession för linje	103	103
Summa	103	103

3.1.7 Bebyggelseprojekt m.m.

I denna kartläggning har en uppskattning gjorts av antalet projekt-MKB för detaljplaner. Det rör sig alltså om de detaljplaner som avser något av de i plan- och bygglagen (1987:10), PBL, 5 kap 18 § 3 st uppräknade ändamålen och för vilka kommunen bedömt att betydande miljöpåverkan kan befaras. För dessa planer ska kommunen upprättat en MKB. Observera att detaljplaner som avser andra ändamål och för vilka kommunen upprättat en miljöbedömning i enlighet med miljöbalken 6 kap 11-18, 22 §§ inte ingår i uppskattningen. Inte heller ingår eventuella "MKB" för detaljplaner som görs med utgångspunkt enbart i kommunens interna riktlinjer.

Uppskattningen leder till slutsatsen att omkring 100 projekt-MKB för detaljplaner görs årligen. Uppskattningen bygger på en rad antaganden.

Enligt Boverket gjordes ca 2 200 detaljplaner för de aktuella åren 2005 och 2006. Se tabell 11. Av dessa är det ett antal planer som omfattas av så kallat enkelt planförfarande. Enkelt planförfarande får inte användas om betydande miljöpåverkan kan befaras. Det har därför antagits att inga planer med enkelt planförfarande blir föremål för miljökonsekvensbeskrivning¹⁶.

Enligt Boverkets uppgifter skiljer sig andelen planer med enkelt planförfarande åt mellan de två åren. För 2005 är andelen 20 procent och för 2006 nästan det dubbla, 39 procent¹⁷. Skillnaden mellan de två åren är uppseendeväckande och det kan ifrågasättas om uppgifterna är riktiga.

Av de detaljplaner som omfattas av normalt planförfarande bedöms de allra flesta avse något av ändamålen som kan utlösa projekt-MKB, inte minst ändamålen projekt för sammanhållen bebyggelse och industriändamål torde omfattas av många detaljplaner. I uppskattningen har antagits att minst 90 procent av detaljplanerna omfattar något av ändamålen i PBL 5 kap 18 § 3 st.

¹⁶ Detta antagande innebär inte att det inte finns detaljplaner med enkelt planförfarande som medför betydande miljöpåverkan och som i fall skulle omfattas av MKB eller miljöbedömning.

¹⁷ Årsredovisning 2007. Sid 70. Boverket februari 2008.

Antagandet om detaljplanernas ändamål innebär att minst 90 procent av detaljplanerna ska behovsbedömas för projekt-MKB, dvs att kommunen ska göra en bedömning om planen kan medföra betydande miljöpåverkan och, om så är fallet, upprätta en MKB i enlighet med miljöbalken 6 kap 6 §, 7 § 1 och 2 st samt 8 §. I uppskattningen har förutsatts att en mindre andel av detaljplanerna befaras medföra betydande miljöpåverkan och blir föremål för MKB. Vissa erfarenheter pekar på att andelen sådana planer är 5-10 procent¹⁸.

Med ovanstående uppgifter och antaganden blir antalet MKB för detaljplan årligen mellan 60 och 160. Med tanke på de osäkerheter som finns kring antaganden m.m. har antalet projekt-MKB uppskattats till 100 för vardera året.

Tabell 11 Antal detaljplaner (DP) för åren 2005 och 2006 och en uppskattning av antalet MKB för detaljplan. Antaganden redovisas i texten ovanför tabellen. Siffrorna i tabellen har avrundats, med undantag av siffrorna som anger det totala antalet detaljplaner.

	2005	2006
Totalt antal detaljplaner inkl ändringar av planer	2 166 ¹⁹	2 214 ¹⁹
DP med enkelt planförfarande, dvs planer där MKB inte aktualiseras	430	860
DP med normalt planförfarande, planer som ska behovsbedömas	1 740	1 350
DP med normalt planförfarande som avser något av ändamålen i PBL 5 kap 18 § 3 st.	1 570	1 220
DP med normalt planförfarande som avser ändamål i PBL 5 kap 18 § 3 st och som befaras medföra betydande miljöpåverkan.	80-160	60-120
Uppskattat antal projekt-MKB för detaljplan	100	100

3.1.8 Övriga verksamheter

Ett antal lagrum har under de aktuella åren utlöst ett mindre antal miljökonsekvensbeskrivningar (eller inga alls). Detta gäller exempelvis bestämmelser om prövning av koncession för torv- och gruvbrytning, prövning av kärntekniska anläggningar och hantering av radioaktiva ämnen samt av farleder och flygplatser. Se tabell 12 nedan.

¹⁸ Under januari-augusti 2007 bedömdes 16 av 247 planer medföra betydande miljöpåverkan (Annelie Mårtensson, muntlig uppgift). I Norrbottens län var det åtta (8) av 99 planer under 2007 som bedömdes medföra betydande miljöpåverkan (Inger Krekula, muntlig uppgift). Det ska dock noteras att dessa uppgifter gäller samtliga detaljplaner, inte bara de med ändamål i enlighet med PBL 5 kap 18 § 3 st.

¹⁹ Årsredovisning 2007. Sid 59. Boverket februari 2008.

I redovisningen i tabell 12 ingår också MKB för de verksamheter och åtgärder som regeringen med stöd av miljöbalken 17 kap 3 § förbehållit sig prövningen av. I kartläggningen har uppgifter samlats om vilka verksamheter eller åtgärder dessa prövningar avser. Sannolikt rör det sig dock om verksamheter som annars skulle ha prövats (med MKB-krav) i annan ordning.

Tabell 12 Lagrum som under 2005 och 2006 utlöst få MKB.

Lagrum	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
Torvlagen (1985: 620)	12	16
Skyttlagen (1998:814)	-	-
Kärntekniklagen (1984:3)	3	1
Strålskyddslagen (1988:220)	-	-
Minerallagen (1991:45)	3	3
Lagen om Sveriges ekonomiska zon (1992:1142)	1	2
Naturgaslagen (2000:599)	2	2
Kontinentalsockellagen (1966:314)	1	1
Rörledningslagen (1998:160)	-	1
Farledslagen (1983:293)	-	-
Luffartslagen (1957:297)	1	1
Miljöbalken 17 kap 3 §	4	3
Summa	27	30

3.2 Antalet MKB efter beslutsmyndighet

Kartläggningen visar att flest antal MKB användes som beslutsunderlag för länsstyrelsen och miljöprövningsdelegationen, MPD, vid länsstyrelsen. Detta är inte oväntat eftersom länsstyrelsen/MPD är beslutsmyndighet för många verksamheter och åtgärder med krav på MKB.²⁰

Andra beslutsmyndigheter som handlägger många MKB är miljödomstolen, Vägverket och Energimyndigheten. Regeringen är också prövningsmyndighet för ärenden som fordrar projekt-MKB. Vissa av de ärenden som regeringen avgör med stöd av MKB bereds inte av regeringskansliet utan av statliga myndigheter som exempelvis Vägverket, Banverket och Sjöfartsverket.

Antalet MKB säger emellertid inte så mycket om ärendebelastningen vid respektive beslutsmyndighet. Verksamheternas och åtgärdernas komplexitet och miljöpåverkan varierar kraftigt, och därmed omfattningen av MKB och andra delar av prövningsprocessen. MKB för miljöfarlig verksamhet (miljöbalken 9 kap) vid

²⁰ Därutöver har länsstyrelsen ansvar för att pröva frågor om betydande miljöpåverkan och för att vägleda verksamhetsutövarens arbete med MKB.

miljödomstolen och MKB för vissa infrastrukturärenden torde röra sig om stora projekt. Antalet MKB för vattenverksamhet är betydande, men här finns sannolikt en stor spännvidd när det gäller verksamheternas och miljökonsekvensbeskrivningarnas omfattning.

Tabell 13 Antal MKB efter beslutsmyndighet.

Myndigheter	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
Länsstyrelsen/MPD	971	966
Miljödomstolen	291	289
Vägverket	113	108
Banverket	16	11
Statens Energimyndighet	103	103
Regeringen	16	18
Bergstaten	3	3
Statens kärnkraftinspektion, SKI	3	1
Luftfartsstyrelsen	1	1
Kommunerna	100	100
Summa	1 617	1 600

3.2.1 Regionala variationer

Antalet miljökonsekvensbeskrivningar som upprättas varierar geografiskt över Sverige. Anledningen är bland annat de skillnader som finns när det gäller faktorer näringslivets struktur, natur- och miljöförhållanden och regionala konjunkturskillnader.

I tabellerna 14 och 15 nedan redovisas antalet MKB för miljöfarlig verksamhet respektive för vattenverksamhet som handlagts vid de olika miljödomstolarna.

Skillnader i regionala förutsättningar påverkar också antalet MKB som handläggs länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Exempel på län med många MKB för miljöfarlig verksamhet är ”storlänen” Skåne och Västra Götaland. Se tabell 16.

Tabell 14 Antal MKB för miljöfarlig verksamhet som handlades vid miljödomstolen.

Miljödomstol	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
Umeå	6	15
Östersund	8	9
Stockholm	30	26
Vänersborg	17	17
Växjö	17	13
Summa	78	80

Tabell 15 Antal MKB för vattenverksamhet som handlades vid miljödomstolen.

Miljödomstol	Antal MKB 2005	Antal MKB 200
Umeå	47	33
Östersund	14	23
Stockholm	87	55
Vänersborg	42	71
Växjö	22	27
Summa	212	209

Tabell 16 Antal MKB för miljöfarlig verksamhet som prövas av miljöprövningsdelegationen, MPD. För 2005 inkluderar tabellen MKB för täkter som prövats enligt miljöbalken 12 kap

Län	Antal MKB 2005	Antal MKB 2006
Blekinge län	25	16
Dalarnas län	37	36
Gotlands län	12 ²¹	12 ²¹
Gävleborgs län	15	27
Hallands län	75	75
Jämtlands län	14	14
Jönköpings län	35	30
Kalmar län	48	49
Kronobergs län	16 ²¹	16 ²¹
Norrbottnens län	45	44
Skåne län	147	113
Stockholms län	60	61
Södermanlands län	20 ²¹	20 ²¹
Uppsala län	26	26
Värmlands län	32	31
Västerbottens län	44	82
Västernorrlands län	31	44
Västmanlands län	51	62
Västra Götalands län	108	84
Örebro län	34	26
Östergötlands län	51	50
Summa	926	920

²¹ Årligt medeltal för 2005 och 2006.

4 Osäkerheter och felkällor

Säkerheten i uppgifterna om antalet MKB påverkas framförallt av metodiken för insamlingen av uppgifterna.

Ambitionen var att med hjälp av myndigheternas diaries räkna varje MKB. För MKB i anmälningsärenden för miljöfarlig verksamhet samt ärenden som gäller vattenskydd och strandskydd gjordes dock istället en stickprovsmässig telefonenkät. Denna enkät påvisade några MKB-ärenden. Sådana ärenden kan eventuellt ha hittats vid en noggrannare kartläggning.

En felkälla är de uppskattningar av antalet MKB som myndigheterna gjorde i de fall det inte gick att få fram uppgifter ur diarierna. Det har inte varit möjligt att sammanställa uppgifter om omfattningen av sådana uppskattningar. I vilken mån uppskattningar har påverkat uppgifternas tillförlitlighet kan alltså inte bedömas men man torde kunna anta att myndigheterna varit noggranna i sin uppskattning av uppgifter.

Uppgifterna har sammanställts och lämnats in av olika professioner på myndigheterna med olika grad av detaljkunskap om ärendena. Även detta är en felkälla.

När det gäller MKB för detaljplaner har ingen kartläggning hos kommunerna gjorts. I stället har MKB-centrum gjort uppskattningar med utgångspunkt i erfarenhetsbaserade antaganden. Även antalet MKB för järnvägsutredningar har uppskattats av MKB-centrum eftersom Banverket inte kunde lämna uppgifter om antalet.

5 Behov av fortsatta studier

Antalet årliga MKB i kartläggningen är något färre än i de uppskattningar som tidigare förekommit i litteratur (2 000) eller som gjorts av EU-kommissionen (3 000 – 4 000). Skillnaderna i antal mellan kartläggningen och dessa uppskattningar kan bero på att dessa siffror varit just uppskattningar eller på vilken metod, vilka avgränsningar som gjorts och vilken tidsperiod uppskattningarna omfattade. Det kan också vara så att alla MKB inte fångats upp i denna kartläggning.

Kartläggningen har gett en värdefull kunskap om hur tillämpningen av MKB-lagstiftningen ser ut i Sverige. Förutom de skäl för en kartläggning av MKB-tillämpningen som redovisades ovan under syftet torde det vara av intresse även för lagstiftaren och myndigheter med ansvar för MKB att få kunskap om hur MKB-lagstiftningen tillämpas.

För att lagstiftaren och ansvariga myndigheter ska kunna följa MKB-tillämpningen borde någon form av krav på registrering av MKB införas eller åtminstone krav på att MKB diarieförs på ett enhetligt sätt. Om MKB-ärenden skulle diarieföras på ett enhetligt sätt kan uppgift om antal ärenden med MKB bland andra uppgifter årligen inrapporteras till de centrala myndigheterna. En sådan inrapportering skulle inte behöva vara särskilt resurskrävande för myndigheterna eftersom det är fråga om uttag ur diarieregister. Därigenom skulle det bli möjligt att följa upp MKB-tillämpningen kampanjvis eller löpande.

Kartläggningen visar hur många formella MKB som görs. För ett antal verksamheter eller åtgärder görs flera MKB, till exempel om verksamheten prövas enligt flera lagrum eller är föremål för successiv prövning/beslutsfattande. Det vore angeläget att studera vilka möjligheter till samordning av utredningsarbete, samråd, samnyttjande av dokumentation osv som finns – dvs förutsättningarna att tillämpa miljöbalken 6 kap 22 § om samordning. En sådan studie kan även innefatta frågan om samordning mellan projekt-MKB och miljöbedömning av planer och program.

Kartläggningen ger ingen samlad bild av hur många MKB som görs för verksamheter och åtgärder som bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan, BMP. Eftersom kraven på process och dokument skiljer sig beroende på om BMP kan befaras eller inte vore det angeläget att försöka differentiera kartläggningen på denna punkt. Vidare kan det vara intressant att belysa hur skillnader BMP-bedömningen i praktiken medför när det gäller MKB.

En annan fråga att studera vidare vore att belysa i vilken omfattning MKB görs för ”nya” verksamheter och åtgärder respektive i samband med om- och delprövning av befintliga. Med tanke på det stora antalet MKB kan detta vara särskilt angeläget för MKB som görs i samband med tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet (miljöbalken 9 kap).

Det vore också av intresse att studera hur ofta det förekommer att formella eller ”icke formella” MKB görs för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet och av vilka skäl. Ett argument som framfördes för att upprätta icke formella MKB i

anmälningsärenden var att verksamheter med jämförbar miljöpåverkan (tillståndspliktiga eller inte) av konkurrensskäl skulle behandlas lika. Ett sådant argument har förvisso inget stöd i miljöbalken. Det förefaller också som om ”icke formella” MKB görs frivilligt av verksamhetsutövaren i överenskommelse med tillsynsmyndigheten. En MKB kommer då till stånd utan att tillsynsmyndigheten behöver göra en formell bedömning av kriterierna till bilaga 2 och lyfta frågan vidare till länsstyrelsen för en bedömning av betydande miljöpåverkan. En bedömning av länsstyrelsen kan leda till att verksamheten tillståndsprövas vilket man eventuellt vill undvika.

Litteratur och referenser

Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna, Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 5185. Naturvårdsverket 2002.

Hur har direktivet genomförts i medlemsstaterna? Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet om tillämpningen av och effektiviteten hos direktivet om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (direktiv 85/337/EEG, ändrat genom direktiv 97/11/EG., den 23 juni 2003.

Årsredovisning 2007. Boverket februari 2008.

Hedlund, A och Kjellander, C. *MKB. Introduktion till miljökonsekvens - beskrivningar.* Studentlitteratur 2007

Dir 2007:184, Tilläggsdirektiv till miljöprocessutredningen (M 2007:04) den 20 december 2007

Regeringens proposition 2004/05:129 *En effektivare miljöprövning*

Muntliga referenser

Krekula, Inger. Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Mårtensson, Annelie. Länsstyrelsen i Skåne län

MKB-centrum SLU har genom en enkät kartlagt antalet miljökonsekvensbeskrivningar som upprättas årligen i Sverige. Uppgifterna kan användas som underlag för fortsatta studier, för utvecklingsarbete och prioriteringar i vägledningsarbete. Uppgifterna kan också vara också av intresse för lagstiftaren. Kartläggningen av antalet MKB har avgränsats till att gälla projekt-MKB, dvs miljökonsekvensbeskrivningar av verksamheter och åtgärder i enlighet bestämmelserna i miljöbalken 6 kap.

Kartläggningen visar att omkring 1 600 MKB för verksamheter och åtgärder upprättades för de år som studeras, 2005 och 2006. Antalet MKB fördelade sig någorlunda lika mellan de år kartläggningen avsåg. Antalet MKB i kartläggningen var något färre än i de uppskattningar som tidigare förekommit (2 000-4 000).

Rapporten ges ut vid institutionen för stad och land SLU - Sveriges lantbruksuniversitet. I serien utges rapporter från avdelningarna för landsbygdsutveckling, landskapsarkitektur, miljökommunikation och MKB-centrum SLU, som alla är en del av institutionen.

Rapporten om MKB-tillämpningen i Sverige har tagits fram på initiativ av MKB-centrum SLU. Författare är Ulf Lindblom och Johan Rodéhn, båda utredare på MKB-centrum..

MKB-centrum är inrättat som ett universitetscentrum vid SLU i Uppsala. Det är ett kompetenscentrum för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) och för miljöbedömningar i politik och i planeringsprocesser. Målsättningen är att fungera som ett nav för utbildning, forskning, utvecklingsarbete och information inom området. Våra målgrupper är länsstyrelser, kommuner, miljödomstolar, statliga myndigheter, konsulter, universitet och högskolor och andra som är intresserade av MKB och miljöbedömning.